

Koen De Graeve en Geert Van Rampelberg spelen tergend mooi in de film 'Tot altijd' van Nic Balthazar. Koen als MS-patiënt Mario Verstraete, die als eerste in ons land gebruik maakte van de euthanasiewet. Geert als zijn beste vriend en huisarts. Ook in het echt zijn ze al jaren goeie maten: 'Het was als écht afscheid nemen.'

tekst Griet Op de Beeck foto's Dimitri Van Zeebroeck

De Graeve

Die film draaien was louterend. Het heeft mij geholpen om mijn impulsiviteit terug te vinden. Ik sta tegenwoordig zelfs echt onder stroom. Ik wil elke seconde doen tellen

Het zijn beren van kerels, zoals ze daar in hun dikke wintertruien tegenover mij zitten in Café Moscou. Dat het hard gaat voor hen, zeg ik. Het regent mooie rollen in film-, tv- en theaterland. De waardering is groot, de prijzen volgen. "Ja, da's prettig." Ze blijven er buitengewoon relaxed onder. "Maar het is toch bij elk project opnieuw beginnen." Geert Van Rampelberg en Koen De Graeve zijn mannen die niet zomaar wat leven en werken. Ze proberen op alle fronten goed te kiezen, geen sinecure. Maar één keuze was alvast onomstreden een schot in de roos: hun 'ja' aan Nic Balthazar om te gaan voor *Tot altijd*. Want het is lang geleden dat een film zo veel indruk maakte door zo veel meer te zijn dan een meesterlijke langspeler. Hier wordt diep gedacht, hard gevoeld en prachtig gepleit voor voluit en gretig leven. En dat hebben ze ook nog eens zo goed gedaan dat er geen ontkomen aan is.

Waarom is deze film volgens jullie zo veel beter dan veel andere?

Van Rampelberg: "Goh, beter, da's altijd moeilijk te zeggen. Maar ik ben er wel ongelooflijk blij mee."

De Graeve: "Nic heeft Mario Verstraete gekend. Hij is vertrokken vanuit een persoonlijk verdriet. En van dat aangrijpende verhaal heeft hij een prachtig, uitgekend scenario gemaakt. Iedereen die het las, moest huilen."

Van Rampelberg: "En niet alleen de eerste keer, maar elke keer. Alles klopt. Wat er gezegd wordt, en hoe. Als de basis zo goed zit, ben je al een heel eind op weg. Het was bovendien een mooie ploeg, de cast en de crew, en iedereen heeft zich ten volle gegeven, ook dat maakt zo'n film mee tot wat ie is."

De Graeve: "Het ging over leven en dood, en dat kon je voelen op de set. Er hing een bijzondere, intense sfeer. Iedereen liep gevoelig rond. Zoiets maak je niet vaak mee. Alleen op de set van Felix Van Groeningen (regisseur van *De helaasheid der dingen*, *GO*) was het ook zo."

Wat voor impact had dat op jullie als hoofdrolspelers?

Van Rampelberg: "Ik ben zwaar bezig geweest met afscheid en sterven. Er veel over gepraat en gedacht. Een paar scènes waren loodzwaar, als die eraan zaten te komen, kroop dat stevig in de kop. Maar niet elke draaidag had die intensiteit, natuurlijk."

De Graeve: "Bij mij zat het de hele tijd in mijn systeem. Zo fanatiek ben ik wel. Ik heb in die rol mijn vader, moeder, kind en beste vriend in de ogen moeten kijken, wel wetende: dit is het einde. Op het einde van de opnames was ik helemaal murw."

Sinds de dood van je mama, Koen, was jij heel erg bezig met de dood. Heeft dat meegespeeld in de keuze om ja te zeggen tegen deze rol?

De Graeve: "Absoluut. Ik wou die confrontatie echt aangaan. Want ik merkte bij mezelf dat haar dood sporen had nagelaten. Ik was al bij al behoorlijk gelukkig, maar ik durfde mij niet meer open te stellen. Waarom investeren in

mensen als ik ze uiteindelijk toch weer moet afgeven? Ik zat zelfs bij momenten als een opa naar mijn eigen kinderen te kijken. Ik zag hen aan tafel zitten terwijl ze zaten te tekenen, bijvoorbeeld, en in plaats van me bij hen te zetten, deed ik niks en kreeg ik de tranen in mijn ogen. Ik stond met heimwee te kijken naar mijn eigen leven. Verschrikkelijk. Ik werd van al dat stationair draaien vreemd onrustig, en toch raakte ik niet opnieuw in versnelling. Ik bleef maar mijmeren en weifelen, ook al vond ik dat zelf verloren tijd.

"Die film draaien was louterend. Het heeft mij geholpen om mijn impulsiviteit terug te vinden. Ik sta tegenwoordig zelfs echt onder stroom. Ik wil elke seconde doen tellen, snoeihard opgaan in al wat de moeite is."

Ben jij ook zo met de grote thema's bezig, Geert?

Van Rampelberg: "Als je kinderen krijgt wordt tijd en vergankelijkheid opeens heel tastbaar, maar toch heb ik nogal de neiging om alles wat te maken heeft met eindes en afscheid, voor mij

uit te schuiven. Nu is er evenwel geen ontkomen meer aan. Mijn ex woonde vroeger in Antwerpen, vlakbij. Zo voelden mijn kinderen in de buurt, ook op dagen dat ze bij haar waren. Onlangs is hun moeder verhuisd naar de omgeving van Leuven. En ook al zie ik mijn dochters even vaak als vroeger, toch zit ik met een heel zwaar verdriet. Alsof het een afscheid is. Als ik hen met de auto naar Leuven breng, en er speelt een mooi of een melig nummer op de radio, en ik kijk dan in mijn achteruitkijkspiegel naar die twee gezichtjes, dan schiet ik vol. Ik hoop dat het weer overgaat."

De film gaat zeker niet alleen, maar óók over euthanasie. Zijn jullie na dit project anders over dat thema beginnen te denken?

Van Rampelberg: "Voor de opnames had ik een oppervlakkige mening over euthanasie. Goed dat het in ons land mag, zoals met alle dingen..."

De Graeve: "...die mogen. *(lacht)*"
Van Rampelberg: "Ja. *(lacht)* Door in *Tot altijd* te spelen, denk ik in dat verband niet meer alleen aan de patiënt, maar ook aan de omgeving. Als

iemand zo veel pijn heeft dat het ondraaglijk blijkt om hier te blijven, zelfs al doen familie en vrienden aan 'groot graag zien', dan kun je toch geen enkele goeie reden meer verzinnen om te zeggen: en toch mag jij niet weggaan."

De Graeve: "Ik blijf het ongelooflijk oneerlijk vinden dat we allemaal moeten sterven. En hoe onrechtvaardiger de context, hoe pijnlijker. Maar tegelijk is het ook heel mooi: je geliefden rond je bed verzamelen en bewust afscheid nemen. Dat overstijgt misschien wel liefde zoals wij dat kennen."

"Ik vind het hele interessante kwesties. Wie ziek is en ondraaglijke pijnen lijdt, mag dood in ons land. En wat doe je met een gezonde gast van tweëntwintig die wil sterven zonder zichzelf onder een trein te moeten gooien? Stel, hij vindt de wereld en de mensen lelijk, hij is alleen, en kan niet meer. Waarom zou hij geen hulp mogen krijgen bij het sterven? Het zal misschien raar klinken, maar ik begrijp dat sommigen er een einde aan maken. Het bestaan is grimmig, en we regelen dat hier heel slecht, in deze maatschappij. →

ID KOEN DE GRAEVE

- Geboren in Erpe-Mere in 1972.
- Studeert in 1995 af aan Studio Herman Teirlinck.
- Is sindsdien vooral actief in het theater (medeoprichter van Lazarus) en speelt enkele gastrollen in tv-series.
- Breekt vanaf 2007 door op het scherm en het witte doek met onder meer *Van vlees en bloed*, *De helaasheid der dingen*, *Loft* en *De Ronde*.
- Wint prijzen als beste acteur (Vlaamse Televisiesternen en Vlaamse Filmprijzen) in 2010.

Van Rampelberg

Mario's vrouw en hun zoon zijn eens op de set geweest. Toen voelde ik mij toch een beetje betrappt. Een aap in een kostuum die hun leven stond na te spelen

"Ik vind dat we het over heikele onderwerpen moeten durven hebben. *Tot altijd* doet dat. En in de kunsten proberen we dat nu en dan. Maar waar blijven de media? Waarom wordt er zo veel mooi in beeld gebrachte dommigheid over de televisie uitgesmeerd? Waarom stellen talkshowpresentatoren nooit eens échte vragen over belangrijke issues? Mij maakt dat opstandig."

Van Rampelberg: "Ik denk bij momenten even donker over de wereld als Koen. Ik heb het gevoel dat we met heel veel mensen samen de dingen zullen moeten doen kantelen. Maar ik kan die knop ook keihard weer afzetten. Ik zou tegen zo'n jongen van tweeëntwintig zeggen: heb geduld. Er komt een dag dat je dat gevoel kunt keren. Ik vind relativeren nu ook veel makkelijker dan vijf jaar geleden."

De Graeve: "Pas op, ik leef ook graag. Meer nog, ik vind dat we te weinig vieren dat we het hier, in dit stukje van de wereld, zo goed hebben."

Jullie lijken mij toch mensen die er voor gaan, nee?

Van Rampelberg: "Ik probeer dat toch."

De Graeve: "En daar slaag je soms bijzonder goed in. *(lacht)*"

Van Rampelberg: "Soms gaat dat lekker, ja. *(lacht)*"

De Graeve: "Ik bedoelde: als wij al niet voluit gaan, wie op deze aardkloot moet er dan wel blij zijn dat ie leeft?"

Van Rampelberg: "Soms steek ik mij wat weg, zoals de voorbije periode. Nood aan rust. Aan in stilte gelukkig zijn. Maar vaker wil ik heftig vieren, met vrienden en drank."

De Graeve: "Wij staan allebei - in ruime zin - gulzig in het leven, daarin lijken we op mekaar."

Maakt het voor jullie als acteurs een verschil dat je het verhaal vertelt van mensen die echt bestaan of bestaan hebben?

Van Rampelberg: "Mario's vrouw en hun zoon

zijn eens op de set geweest. Toen voelde ik mij toch een beetje betrappt. Een aap in een kostuum die hun leven stond na te spelen. Ik vond het wel heel fijn om met de dokter te kunnen praten die de spuit heeft gezet, de allereerste in dit land. Hoe voelt dat als je wakker wordt, en nadien, als je weer gaat slapen? Dat blijkt toch nogal wat te zijn, ook al krijg je steun van collega's. Heel interessant."

De Graeve: "We zijn bij wijze van voorbereiding naar een MS-kliniek geweest om met patiënten en personeel te gaan praten. Toen moest ik mijn géne overwinnen. Hoe ga je naast een zieke zitten met de boodschap dat je hem straks gaat imiteren? Maar toen bleek dat ze erg blij waren dat er zo'n film kwam, en dat we de moeite namen om naar hen te komen luisteren."

Van Rampelberg: "We hebben daar heel bijzondere mensen ontmoet. Met een strijdvaardigheid en een levenslust om van omver te vallen. Een gescheiden vrouw was in haar eentje naar Egypte verhuisd, omdat warmte beter is voor MS, en daar heeft ze leren duiken, om zo onder water een heel nieuw leven te ontdekken. Aan wal loopt ze met krukken, onder water is ze gewichtloos en heeft ze veel minder pijn. Prachtig toch."

De Graeve: "Een andere man vertelde dat het nu en dan voelde alsof er kokend water door de zenuwen van zijn nek werden gejaagd. Helse pijnen. Hij had ontdekt dat het iets sneller voorbijging als hij zijn hoofd naar voor boog. En dan zie je hem dat opeens doen, terwijl je met hem zit te praten: 'momentje', en daarna gaat hij gewoon verder. Gaan voor de grootst mogelijk kwaliteit, elke dag opnieuw, elk moment opnieuw. Heel inspirerend."

"Nu en dan kwam er ook een patiënt naar de set: Kris, een ongelooflijke, openhartige man. Zijn vrienden hebben beslist: niet zonder u, man, geen moeite is ons te veel. Als ze uitstapjes organiseren, komen ze hem altijd ophalen. En als hij daar dan staat, na een wandeling, met

ID
GEERT VAN RAMPENBERG

- Geboren in Asse in 1975.
- Studeert in 1998 af aan Studio Herman Teirlinck.
- Speelt onder meer bij HETPALEIS, Theater Zuidpool, de KVS, 't Arsenaal, BRONKS en Het Toneelhuis. Is ook medeoprichter van Olympique Dramatique.
- Zet in 1997 de stap naar tv en film met rollen in onder meer *Windkracht 10*, *De zaak Alzheimer*, *De parelvisser*, *Code 37* en *Dubbelleven*.